РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на здравеопазването
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ-СМОЛЯН

Допълнителни насоки до собственици/ползватели/управители на приоритетни обекти, съгласно изискванията на чл. 6г на Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно – битови цели (Наредба № 9)

Във връзка с получена от Министерство на здравеопазването **допълнителна информация**, относно изискванията, посочени в чл. 6г на Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели, Ви предоставяме в допълнение следните насоки :

По смисъла на § 1, т. 2 от допълнителните разпоредби на Наредба № 9 "Вътрешна разпределителна система" е системата от тръбопроводи, фитинги, арматури и съоръжения, инсталирани в частта от площадковата водоразпределителна мрежа и/или сградната водопроводна инсталация, от водочерпните прибори за питейна вода при потребителите до арматурно-водомерния възел, както в обществени, така и в частни обекти.

При изготвянето на оценката на риска като изходни данни може да се ползва проектната документация на обекта, част „Водоснабдяване и канализация", както и актуален технически паспорт на сградата ако има такъв. При комплекси, съставени от няколко сгради се оценя всяка сграда поотделно. В тази връзка оценката на риска съдържа информация и за материалите, от които са изградени всички елементи на вътрешната разпределителна система, в това число и на местата, от които изтича питейната вода.

За да се направи оценка на риска, свързана с вътрешната разпределителна система се подготвя **цялостен план за безопасност на водите в сградата**. Основните *стъпки* в разработването и прилагането на плана са следните:

1. **Създаване на екип -** екипът е добре да бъде сформиран от експерти от различни професионални направления и се включат представители на обекта и външни експерти ако собствениците/управителите/ползвателите преценят, че това е необходимо.
2. **Описание на водоснабдяването** - централно, самостоятелно-питейно битово водоснабдяване и/или смесено. Подробно се описва всеки елемент от водоснабдяването, вкл. системите за пречистване и обеззаразяване, санитарно-охранителни зони и т.н. Посочват се номера на разрешението за водовземане от съответната Басейнова дирекция, номера на Заповедта за учредяване на санитарно-охранителна зона, номера на документа, с които елементите на самостоятелното-питейно-битово водоснабдяване са въведени в експлоатация по реда на Закона за устройство на територията, както и номера, под който водовземното съоръжение и водоснабдителната система към него са вписани в публичния регистър на обектите с обществено предназначение, поддържан от РЗИ.

2.1. Описание на водоразпределителната система. Първата стъпка е да се събере наличната информация за проектирането и експлоатацията на

водоразпределителната система в сградата. Това трябва да бъде описано в цялостен план, като се започне с естеството и качеството на водата, доставяна в сградата до местата за ползване (крана) от обитателите, ползвателите и посетителите на сградата. Планът следва да документира всички компоненти на сградната инсталация, на входните точки и на точките на използване, разпределителните системи (напр. топла вода, студена вода), местата където водата се използва (напр. плувни басейни, охладителни кули, вани) и т.н.

2.2. Описание на функциите на водоснабдителните мрежи в сградите. Посочва се вида на съоръженията (резервоари, хидрофори и други съоръжения, през които преминава водата, системите за топла и студена вода и т.н.). Описва се тяхното техническо състояние, характеристики, (налягане, връзки, стеснения и т.н.), елементи за защита с цел недопускане смесването на водите от двете системи и други системи – напр. системите за доставка на вода за противопожарна безопасност, системите за стерилна вода в някои отделения на лечебните заведения и др. Задължително се описва температурата на студената и топлата вода. При наличието на хидрофорни уредби се описва подробно характеристиката на самата уредба и начина ѝ на действие. Изготвя се схема на сградната водоснабдителна система за топла и студена вода на обекта. Ако има отделни сгради се изготвят отделни схеми за всяка сграда. Посочват се материалите, от които е изградена системата – например поцинкована стомана, мед, поливинилхлорид, полиетилен и др. Може да се посочи и друга информация, като извършена подмяна, чести аварии и др.

2.3. Потребление и начин на ползване на водата: нужно е да се установят всички видове потребление на вода: за питейно-битови цели; за противопожарна безопасност; за технически цели; поливане и други. Следва да се направи обследване на наличието на връзки и защитни механизми за недопускане смесването на води с различно предназначение особено в сгради със смесено предназначение. Подробно описание на: резервоари за съхранение на вода; точки на доставка, включително приспособления и връзки към оборудване (напр. съдомиялни машини, перални машини, медицинско оборудване) и местата за използване на водата (напр. охладителни кули, плувни басейни, чешми); инсталиране на системи за предотвратяване на обратния поток между системите за питейна вода и системите за непитейна вода (напр. противопожарни системи) и устройствата за използване на вода; физическо разделяне на системите за студена и топла вода; маркиране и идентификация на тръбопроводите; топлоизолация на тръбни системи; температури; антисифонни системи или клапани; разклонителни тръби и колена; райони с потенциал за периодична или сезонна употреба; материали, използвани в тръби и други компоненти, включително съответствие с установените нормативни изисквания за материали, използвани в контакт с питейна вода; достъп за поддръжка или дезинфекция; особености при работа на обекта (сезонна или целогодишна експлоатация, периоди/сезони на по-ниско потребление на вода в обекта или спряно потребление на вода в обекта и др.).

2.4. Документиране на елементите на вътрешната разпределителна система: ефективната оценка на потенциалните опасности и рискове за здравето изисква описание и документация на физическата структура на водоснабдителната система на сградата. Проектната документация, част „Архитектура" и част „ВиК", и всяка друга налична документация за инфраструктурата на сградата предоставят основа за описание на системата.

Елементите, които трябва да бъдат документирани, включват:

• точка(и) на влизане в сградата;

• възможни специфични за сградата източници на вода и свързаното с тях пречистване;

• водопроводни тръби, системи за съхранение и връзки между системите за питейна и непитейна вода, включително планирани връзки (напр. между системите за

питейна вода и противопожарните системи) и непредвидени връзки (напр. между системите за питейна вода и канализационните системи или системите за рециклирана вода);

• устройства за отопление и подаване на топла вода;

• тръбни системи за топла вода;

• съоръжения, инсталирани в точките на използване (напр. локални нагреватели на вода, съдомиялни машини, перални машини, чешми за питейна вода);

• качество и състав на доставяната вода (това може да бъде получено от водоснабдителното дружество и РЗИ);

• непрекъснатост и количество на водоснабдяването;

• наличие на водомер и на системи за предотвратяване на обратния поток с цел предотвратяване на замърсяването на обществената мрежа;

При *самостоятелно питейно-битово водоснабдяване* допълнително се разглеждат следните въпроси:

- какъв е характерът и местоположението на специфичния за сградата източник;
- как да се предпазим от външно замърсяване (учредена и поддържана СОЗ);
- как се доставя водата в сградата и какви са възможностите за замърсяване (напр. поради неизправности в тръбопроводите, отворени резервоари за съхранение, неподходящи материали в контакт с вода);
- какъв вид пречистване и обеззаразяване се прилага преди подаването на входните точки;

2.5. Описание на системите за топла вода: Системите за топла вода следва да бъдат картографирани по подобен начин на системите за студена питейна вода. Един от проблемите, свързани със системите за топла вода, е балансирането на необходимостта от поддържане на температури на водата над 50 °C, за да се сведат до минимум рисковете от Legionella, като същевременно се сведе до минимум рискът от изгаряне.

Следва да бъдат определени следните компоненти и характеристики:

- устройства за топла вода и съдове за съхранение;
- топлоизолация на тръбни системи и физическо отделяне от студени системи;
- наличието на затворени разпределителни системи (циркулационни системи);
- температури в цялата система, включително в най-отдалечените точки и, в случай на системи със затворен цикъл, в точката на връщане към нагревателните устройства;
- инсталиране на устройства за контрол на температурата с цел намаляване на риска от изгаряне (напр. термостатични смесителни клапани) и разстоянието от тези устройства до входната точка;
- дължина и брой на разклонителните тръби и колена;
- райони с потенциал за периодична или сезонна употреба;
- материали, от които са изградени тръбите и другите компоненти за топла вода;
- достъп за поддръжка или дезинфекция;
- описание и характеристики на оборудването на входните и изходните точки (кранове, мивки, вани, душове и т.н.).

3. Идентифициране на опасностите и опасните събития

Опасността е биологичен, химичен, физичен или радиологичен агент, който може да причини вреда. Разглеждат се вероятните опасности от всички видове рискове. Микробиологично замърсяване напр. може да възникне при авария на системата или проблеми в резервоарите и други системи, като хидрофобна уредба и т. н. В лечебните заведения особено внимание следва да се обърне на риска от замърсяване с Legionella, Mycobacterium spp. и Pseudomonas aeruginosa.

Химично замърсяване от доставяната питейна вода, допълнителното пречистване и дезинфекция, материалите, от които е изградена вътрешната разпределителна система и т.н.

Опасно събитие е инцидент или ситуация, която може да доведе до наличието на опасност. Например нерегулярно водоснабдяване, доставяне на неотговаряща на изискванията питейна вода от водоснабдителните дружества, чести аварии както на довеждащите водопроводи, така и на вътрешната разпределителна система; нерегламентирано смесване на водата, ремонтни дейности и т.н.;

Риск е вероятността идентифицираните опасности да причинят вреда на изложените на риск потребители в определен период от време, включително големината на тази вреда и/или последиците от нея.

4. Анализ на данните – оценка на риска:

Оценката на риска е процес, чрез който идентифицираните опасности и опасни събития се оценяват, за да се реши дали представляват значителен риск, който трябва да бъде контролиран. Рискът, свързан с всяка опасност, може да бъде описан чрез идентифициране на вероятността за възникване (например "сигурен", "възможен", "рядък") и оценка на тежестта на последствията, ако е възникнала опасността (например "незначителни" , "важни", "катастрофални"). На практика идентифициране на опасностите и опасните събития, оценката на риска, определяне и валидиране на мерките за контрол, преоценка и приоритизиране на рисковете и разработване, прилагане и поддържане на план за подобрение/надграждане обикновено се извършват едновременно. За по-голяма яснота всеки от тях се представя като отделна стъпка, тъй като включва редица дейности. По същество тези стъпки представляват оценка на системата, която идентифицира потенциалните опасности и опасните събития във всяка част от водоснабдителната верига, нивото на риск, представено от всяка опасност и опасно събитие, подходящите мерки за контрол на идентифицираните рискове и потвърждение, че стандартите и целите са изпълнени.

При оценките на риска следва да се вземат предвид броят и уязвимостта на експонираните лица и видът на експозицията.

В процеса на оценка на риска важният въпрос е да се идентифицират и приоритизират неприемливите рискове, които трябва да бъдат контролирани.

Таблиците по-долу показват някой от възможните подходи за оценка на риска:

	Сериозност на последствията				
Вероятност	Несъществени	Незначителни	Умерени	Големи	Катастрофални
Почти сигурно					
Вероятно					
Умерено вероятно					
Малко вероятно					
Рядко					

Примери за определения на категориите вероятност и тежест, които могат да се използват при оценката на риска

Елемент	Определение
Категории вероятности	
Почти сигурно	Веднъж на ден
Вероятно	Веднъж седмично
Умерено вероятно	Веднъж месечно
Малко вероятно	Веднъж годишно
Рядко	Веднъж на всеки пет години
Категории на тежестта	
Катастрофална	Потенциално смъртоносно за всички хора, използващи сградата, включително уязвими групи (напр. имунокомпрометирани пациенти, кърмачета и възрастни хора), след остро излагане
Голяма	Потенциално вредно за всички хора, използващи сградата, след остро излагане
Умерена	Потенциално вредно за уязвими групи (напр. имунокомпрометирани пациенти, кърмачета и възрастни хора) след хронично излагане
Незначително	Потенциално вредно за всички хора, използващи сградата, след хронично излагане
Несъществено	Няма въздействие или не може да бъде открито

5. Мерки за контрол

6. Валидиране на мерките за контрол.

7. Оперативен мониторинг на мерките за контрол

8. Процедури за управление и коригиращи действия.

9. Програма за обучение и план за периодичен преглед.

10. Мониторингов план за контрол на показателите, посочени в приложение № 1, таблица Д – Legionella и олово.

След като се изготви цялостната оценка на риска въз основа на гореописания план за безопасност на питейната вода в сградите се изготвя план за мониторинг на показателите от таблица Д на приложение № 1 към Наредба № 9. Към плана се изготвя схема, на която се посочват местата за вземане на пробите, според оценката на риска.

ПРОБОВЗЕМАНЕ:

За да се изпълни всичко гореизложено е необходима база данни с резултати от провеждани анализи на питейната вода от мястото на изтичането ѝ при потребителите в съответната сграда, която не следва да бъде за период по-малък от 3-5 години. В тази връзка е необходим анализ на питейната вода от крана по показателите легионела и олово. Изследванията се извършват в акредитирани за целта лаборатории. Проби се вземат от всяка сгради на един обект поотделно. Като се има предвид, че задържането и престояването на вода във водопроводната инсталация са предпоставки за развитие и разпространение на бактерии, подходящи пунктове за вземане на проби са най-отдалечените водочерпни прибори (смесителни батерии за мивки; бидета и др.) за топла и студена вода поотделно. При обследване на водопроводната инсталация за наличие на „легонела" следва да се вземат проби от най-отдалечените водочерпни кранове по водопроводните щрангове за топла и студена вода - т.е. за целите на първоначално натрупване на данни се взимат проби поотделно от крана за топла и от крана за студена вода. Взема се проба с обем един литър в стерилно стъклено шише. Броят и местата за вземане на проби за изследване зависят от вида на сградната водопроводна инсталация и броя на вертикалните водопроводни клонове, съгласно проектната документация по част ВиК. От същите пунктове за студена вода се взимат пробите и

за анализ за съдържание на олово. Определяне на съответствието за съдържание на „олово" се извършва при крана на потребителя без предварително източване на водата. Взема се случайна проба през дневно време с обем един литър.

Уведомяваме Ви, че срокът за предоставяне в РЗИ – Смолян на обобщената информация, за предприетите от Вас действия по изготвяне на оценка на риска за вътрешната разпределителна система и натрупаните данни от провеждания мониторинг по показател Legionella <u>се удължава от 30.09.2025 г. до 30.04.2026 г.</u>

Първото предоставяне на оценката на риска по чл. 6г., ал. 3 от собственици/ползватели/управители на приоритетни обекти на РЗИ, кметовете на общини и „ВиК" дружеството, с което имат сключен договор за предоставяне на водоснабдителни услуги е до 01.05.2028 г.

При установяване на несъответствие по отношение на допустимите стойности за Legionella мерките, които се предприемат от собствениците/ползвателите/управителите на приоритетните обекти са съгласно **Методично указание за борба с легионелозите, утвърдено със Заповед № РД-09-494/25.11.2003 г. на министъра на здравеопазването.**